

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2022/23:23

Fredagen den 20 januari

---

§ 1 Utrikesfrågor

Utrikesminister Tobias Billström

**Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor
den 12 december 2022**

**Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikesfrågor den 23 januari 2023**

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

God morgon! Klockan är nio och den hårt arbetande EU-nämnden startar dagens sammanträde. Det är fredag den 20 januari och vi har en punkt på föredragningslistan: FAC. Utrikesminister Tobias Billström med medarbetare är här. Ni är hjärtligt välkomna.

Vi börjar med återrapport från mötet i rådet den 12 december 2022. Finns det något att muntligt tillägga?

Anf. 2 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! EU-nämnden har mottagit skriftlig återrapportering från rådets möte den 12 december och jag har inget att tillägga.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Utmärkt. Vi fortsätter till dagordningspunkt 3, Aktuella frågor. Det är en informationspunkt.

Anf. 4 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Det är trevligt att vara här. Låt mig börja med att konstatera att detta är det första FAC som äger rum under Sveriges ordförandeskap. Även om ordförandeskapet i ministerrådet numera inte innebär att utrikesministern från ordförandelandet leder mötena i utrikesrådet förväntas den som representerar det roterande ordförandeskapet agera stödjande till den höga representanten och bidra till sammanhållning och effektiv samordning.

Detta påverkar naturligtvis vårt utrymme för att positionera oss och att agera pådrivande i frågor där vi som ordförande kommer att behöva bidra till att samla medlemskretsen. Vi hoppas på förståelse för det i samråden med riksdagen under ordförandeskapet.

Den höga representanten Josep Borrell väntas som vanligt ta upp olika ämnen under punkten Aktuella frågor. Även om ståndpunkter om dessa

frågor inte ska förankras i riksdagen vill jag säga några ord om vad vi tror kommer att komma upp.

Vi har fått information om att HRVP har för avsikt att lyfta fram utvecklingen i Iran. Sverige, som ju var initiativtagare till den fördjupade diskussionen i FAC i december, har aktivt bidragit till att hålla frågan högt på dagordningen. Diskussionen i rådet kommer denna gång sannolikt att röra den allvarliga utvecklingen med dödsdomar och verkställande av dödsstraff kopplade till protesterna.

Den 28 december kallade UD upp den iranska Stockholmsambassadören för att framföra Sveriges kraftfulla fördömanden. Flera andra EU-länder och utrikestjänsten EEAS har den senaste tiden kallat upp Irans ambassadörer på motsvarande sätt. Jag utesluter inte att detta kommer att ske igen om utvecklingen fortsätter i samma riktning.

Under det svenska EU-ordförandeskapet kommer Sverige att verka för en stark och sammanhållen EU-linje avseende Iran, med tydligt fokus på mänskliga rättigheter. I de rådsslutsatser som antogs i december skärptes tonläget gentemot Iran, och det var en tydlig positionsförflyttning från EU:s sida. Rådsslutsatserna utgör den politiska ramen för vårt fortsatta agerande.

Sverige har under ordförandeskapet också en särskild roll avseende Iran. I avsaknad av en EU-delegation i Teheran samordnar vår ambassad den lokala EU-kretsen och företräder EU lokalt gentemot iranska motparter.

Vid FAC kommer också en fjärde omgång sanktionslistningar mot Iran att antas. De listningarna inkluderar höga politiker som bland annat förespråkade dödsstraff för demonstranter samt revolutionsgardets förband i områden där kränkningarna av de mänskliga rättigheterna varit särskilt allvarliga. Sverige har aktivt deltagit i processen för att få dessa listningar på plats, och de utgör en skarp signal till regimen.

Det är avgörande att EU fortsätter att agera enat och tydligt, och visar regimen i Iran att fortsatt repression får konsekvenser för relationen till EU.

Frågan om ytterligare sanktionslistningar mot IRGC som tidigare diskuterats i detta forum har nu aktualiserats i EU-kretsen, >>> **Hemligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<. Sverige avser att verka för en kraftfull och samfäll EU-linje.

Josep Borrell väntas också kommentera rådets beslut att inrätta en ny civil insats i Armenien. Insatsen ska bidra till fred och ökad stabilitet i gränsområdet mellan Armenien och Azerbajdzjan. EU har en viktig roll att spela för att underlätta dialog mellan länderna, bidra till nedtrappning, ge stöd till båda sidor i gränsdragningsfrågor och bistå befolkningen i området. En fördel med etablerandet av en ny, självständig insats är att resurser från EU:s insats i Georgien, EUMM, inte längre behöver tas i anspråk.

Anf. 5 LINNÉA WICKMAN (S):

Ordförande! Jag tackar utrikesministern för redogörelsen så här långt. Jag vill börja med att säga att det känns lite olyckligt att Iran tas upp vid punkten Aktuella frågor och inte som en diskussionspunkt. Kan utrikesministern beskriva varför det är på det sättet?

Det modiga iranska folket har protesterat i ett antal månader, och som nämndes fortsätter den iranska regimen att hårdfört slå ned på fredliga demonstranter och avkunna dödsdomar – och också verkställa dem.

Det är väldigt bra att man fortsätter se över listningar över personer för att upprätthålla pressen på regimen. Men läget är väldigt kritiskt och som ministern nämnde tycks det finnas ett starkt stöd i EU-kretsen för terrorstämpling och att man ser över den frågan när det gäller IRGC. Jag tänker inte minst på EU-parlamentets resolution i veckan där man också uppmanar medlemsländerna att verka för en terrorstämpling och för att sanktionera det politiska ledarskapet och deras familjer.

Jag undrar om det kan bli ännu tydligare vad den svenska linjen är i den här frågan. Verkar Sverige aktivt eller förhåller vi oss ganska passivt utifrån vår roll som EU-ordförande just nu? Och kanske framför allt – den viktigaste frågan – vad är tidsplanen nu, konkret, när det gäller den juridiska analysen som är på väg? Jag tänker att det är viktigt att ha ett högt tempo i den här frågan.

Anf. 6 DANIEL RIAZAT (V):

Jag väljer att fortsätta med samma fråga. Jag har varit med här i EU-nämnden och diskuterat den här frågan med utrikesministern ett antal gånger. Det är väldigt olyckligt att det här är femte gången ärendet tas upp, varav fyra gånger under punkten Aktuella frågor i stället för som en egen punkt.

Vid det förra EU-nämndssammanträdet där frågan togs upp nämnde regeringsföreträdaren att det inte finns stöd för terrorklassning av IRGC. Och inte bara det – ni sa också att det inte finns ett enda land som skulle stötta ett sådant förslag. Står man fortfarande bakom det uttalandet? Är det verkligen på det sättet när en majoritet i EU-parlamentet har sagt att man bör terrorklassa IRGC?

Jag undrar också varför det fortfarande inte har skett någon samordnad insats för att kalla upp ambassadörerna, än mindre att stänga ambassader – där är de olika parlamenten verkligen inte än. Varför sker ingen samordning? Jag tar upp detta nu även om det här är en informationspunkt. Varför finns det inte något slags svenskt ställningstagande för att samordna och kalla upp samtliga iranska ambassadörer runt om i EU? Jag förstår inte riktigt varför det skulle vara svårt på något sätt.

Jag avvaktar med att säga någonting mer tills jag hört svaren från utrikesministern.

Anf. 7 MALIN BJÖRK (C):

Jag fortsätter på samma linje som tidigare talare och funderar över varför den viktiga frågan om Iran återigen kommer upp under punkten Aktuella frågor. Jag förutsätter att Sverige under ordförandeskapet kommer att ha det som en egen punkt med anledning av hur viktigt det är att fortsätta driva den här frågan.

Jag konstaterar också att Europaparlamentet har drivit igenom en resolution som med brett stöd sluter upp bakom att IRGC ska terrorklassas. Vi förutsätter att regeringen är drivande för att det här ska ske under ordförandeskapet. Min fråga till utrikesministern är om regeringen söker stöd bland medlemsländerna för att klassa IRGC som en

terrororganisation, och om inte – varför? Kommer regeringen att vara drivande för att frågan diskuteras vid kommande FAC?

Anf. 8 ORDFÖRANDEN:

Jag tänkte följa upp det Linnéa och Daniel har tagit upp. Under förra mandatperioden när vi satt i opposition riktades också kritik mot Borrell om att viktiga frågor tas upp som lunchmenyinformation i stället för som sakinnehåll. Det är alltså kritik som riksdagen framfört tidigare via olika regeringar gentemot Borrell gällande hans val av hur han fördelar frågorna.

Anf. 9 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Tack till ledamöterna för frågorna! Jag börjar med Linnéa Wickmans fråga men kommer att besvara dem successivt.

När det gäller frågan om varför Iran tas upp under punkten Aktuella frågor och inte som en diskussionsfråga är detta fjärde gången på lika många månader som Iran tas upp på ministernivå inom EU. Inför mötet i december verkade Sverige för att Iran skulle tas upp som en separat dagordningspunkt, en så kallad diskussionspunkt. Det ska man komma ihåg att vi fick gehör för. Då antogs som bekant skarpt formulerade rådsslutsatser som utgör en tydlig positionsförflyttning från EU:s sida avseende relationen till Iran. Det fanns alltså ett utbyte av att den här punkten togs upp, precis som Sverige hade begärt.

Det är hårt tryck på FAC:s dagordning. Det ska man komma ihåg. Den här gången har den höga representanten valt att ta upp Iran som en aktuell fråga, men Sverige har i förberedande möten och informella samtal uttryckt starkt stöd för att EU fortsätter att ta upp Iran på utrikesministernivå för att upprätthålla det internationella trycket på och mot Iran.

Frågan om terrorstämpling har berörts av alla som tog till orda här. Frågan om huruvida en terrorismlistning av IRGC bör övervägas har mycket riktigt tagits upp av bland annat Europaparlamentet, kommissionens ordförande, Tyskland och Frankrike genom uttalanden i medierna>>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

>>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Man kan föra ett antal resonemang kring det här. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<< Jag tror att det var Malin Björk som hänvisade till den juridiska expertisen, eller om det var Linnéa Wickman – det spelar inte så stor roll. Någon av ledamöterna undrade över läget. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Vi är angelägna om och tycker att det är viktigt från regeringens sida att fortsätta upprätthålla trycket på Iran. Metoden för detta får naturligtvis övervägas. Det handlar bland annat om den typ av politisk dialog som hör till uppkallande av ambassadörerna.

Jag vill dock understryka, apropå Daniel Riazats fråga angående samordning, att det har skett den senaste månaden och att ambassadörer har kallats upp i enlighet med den samordning som vi beslutade om. Det är svaret på den frågan.

Därmed tror jag att jag har berört allt som togs upp av ledamöterna.

Anf. 10 LINNÉA WICKMAN (S):

Ordförande! Tack, statsrådet, för svaren!

När det gäller frågan om den juridiska analysen – ska utrikesministrarnas svar tolkas som att det inte riktigt finns någon tidsplan kring när den juridiska analysen ska vara klar?

Anf. 11 DANIEL RIAZAT (V):

Ordförande! Tack, utrikesministern, för svaren!

Jag måste ändå säga att det nu har gått mer än fyra månader av revolutionen mot den iranska regimen. Om det har skett några positionsförändringar är det otroligt svårt att höra och se dem i praktiken.

De ord utrikesministern använder här i dag är samma ord som användes för fyra månader sedan, och ingenting har hänt sedan dess. Man kan säga att frågan lyfts upp fyra gånger och att det inrättats olika sanktionspaket och liknande, till exempel listningar, men i praktiken har ingenting skett för att stötta folkets protester i Iran.

Det här är en levande fråga för den iranska diasporan och för den kurdiska diasporan runt om i Europa och hela världen. Varför är inte EU och de europeiska länderna intresserade av att ta mer krafttag i frågan om Iran? Det går ju att jämföra med andra länder som i närtid varit i krig och som förtryckt sin egen befolkning och andra befolkningar, där Sverige och västvärlden reagerat betydligt hårdare. Varför reagerar man inte mot den iranska regimen? Det kan man fråga sig.

Det finns andra frågor som också bör tas upp på det här mötet, menar vi. Det handlar till exempel om tillgången till internet för folket i Iran. Vi vet att i de städer där förtrycket är som hårdast och man attackerar befolkningen har regeringen även begränsat tillgången till internet. Vi vet också att västvärlden har en stor makt genom att via satelliter och liknande kunna tillhandahålla internetjänster för befolkningen så att de i sina protester kan få det lite enklare att informera varandra.

Jag vill bara markera att vi menar att den svenska regeringen tyvärr inte gör tillräckligt i den här frågan, och vi hoppas att man i de här samtalen och som ordförandeland i EU väljer en lite hårdare och tydligare väg i Iranfrågan.

Anf. 12 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Tack för frågorna!

Först och främst till Linnéa Wickman: Nej, det finns för närvarande ingen tidsplan. Den kan vi inte notera. Däremot är det viktigt för svenskt vidkommande att vi fortsätter med ytterligare sanktioner. >>> **Hemligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<< Vi får se vad den här analysen levererar och se hur diskussionen på rådet ser ut, helt enkelt.

Till Daniel Riazat, som jag tycker kanske är lite väl hård, vill jag säga att vi har haft fyra sanktionspaket, och vi kommer att anta ytterligare ett paket på måndag. I de nya listningarna som kommer så kommer bland annat ytterligare regionala IRGC-förband, idrottsministern och parlamentariker som förespråkade utdömmande av dödsstraff för demonstranter att finnas med.

Det är klart att EU gör saker och ting. Sedan kan man uppleva en frustration inför utvecklingen i Iran, men man måste skilja på vad som är möjligt att uppnå från EU:s sida och vad som händer i Iran självt. I grund

och botten är det här en fråga som förmodligen kommer att vara med oss under en lång period framöver. Så är det.

Anf. 13 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen under punkten Aktuella frågor.

Dagordningspunkt 4, Rysslands angrepp på Ukraina. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 14 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Det väntas bli en bred genomgång av de olika spår som EU arbetar i för att bemöta aggressionen.

Denna diskussion äger rum i ett skede då Ryssland inte visar några tecken på att vilja trappa ned kriget. Tvärtom varnar ukrainska företrädare för att Ryssland planerar en andra mobiliseringsvåg och fortsätter att skaffa krigsmateriel från Iran och andra i syfte att kunna trappa upp striderna under våren.

Som statsministern framhöll i Sälen finns det mycket på vår agenda under vårt halvår som EU-ordförande, men ingen uppgift är viktigare för oss än att upprätthålla enigheten kring ökat stöd för Ukraina och ökat tryck mot Ryssland.

Det är tydligt att vårt militära stöd till Ukraina har gett effekt och att det behöver öka och fortsätta. Den höga representanten kommer vid FAC troligen att föreslå ett sjunde militärt stödpaket till Ukraina genom den europeiska fredsfaciliteten EPF. Detta är naturligtvis välkommet.

Externt stöd behövs även för att upprätthålla de mest grundläggande samhällstjänsterna. Under jul- och nyårshelgerna har Ryssland intensifierat sina attacker mot kritisk infrastruktur, vilket har medfört att en stor del av den ukrainska befolkningen saknar tillgång till elektricitet, värme och vatten. Trots Ryssland påstådda eld upphör under den ryska ortodoxa julhelgen har beskjutningen av flera ukrainska städer bara fortsatt.

För att bistå Ukraina har Sverige nationellt som bekant antagit ett vinterpaket med ett omfattande stöd till Ukraina och Moldavien till ett värde av 720 miljoner kronor och militärt stöd till Ukraina om 3 miljarder kronor. I går presenterades ytterligare ett militärt stöd, inklusive det största paketet med försvarsmateriel hittills.

Parallellt med de omedelbara behoven behöver Ukraina också långsiktigt, omfattande och förutsägbart makrofinansiellt stöd för att undvika en ekonomisk kollaps. Det är därför välkommet att den första utbetalningen av EU:s 18 miljarder i makrofinansiellt stöd för 2023 nu har genomförts.

EU bör bistå Ukraina att vinna kriget men också att ingjuta framtidstro. Reformerna och EU-närmandet utgör en viktig del av detta. Den ukrainska befolkningens stöd för närmare band till Europa är rekordhögt. Vi bör inte underskatta hur viktig den här frågan är för Ukrainas moral och motståndskraft. EU-perspektivet kommer också att bli avgörande för Ukrainas förutsättningar att vinna freden. Det är angeläget att EU aktivt stöder och uppmuntrar Ukrainas fortsatta reformsteg samtidigt som utvidgningsprocessens integritet och trovärdighet värnas.

EU har även en central roll att spela i det internationella återuppbyggnadsstödet. Återuppbyggnaden kommer inte att kunna vänta

till dess att kriget är över. EU:s ansträngningar tillsammans med Ukraina, G7-länderna och andra internationella givare att etablera en plattform för återuppbyggnadsstödet är viktiga för att bidra till internationell koordinering. Det är viktigt att Ukrainas EU-närmande och reformarbete blir en integrerad del av återuppbyggnaden.

Förberedelser pågår just nu inför toppmötet mellan Ukraina och EU. Sverige verkar för ett ambitiöst toppmöte som visar på EU:s långsiktiga och uthålliga stöd för Ukraina. Detta är särskilt viktigt för att signalera att Ryssland inte har tiden på sin sida.

Utöver stödet till Ukraina bör EU tillsammans med partners och lika-sinnade upprätthålla och öka trycket på Ryssland, inklusive genom att kontinuerligt ta fram ytterligare sanktionspaket och att tillse enhetligt och effektivt genomförande av redan beslutade sanktioner.

Det var välkommet att EU beslutade om ett nionde sanktionspaket i slutet av förra året, men arbetet behöver fortsätta. EU:s beslut i december om sanktioner mot Iran och tidigare införda sanktioner mot Belarus visar tydligt att EU är redo att även vidta restriktiva åtgärder mot de länder som bistår Rysslands aggression. EU bör även arbeta vidare med isolering av Ryssland i multilaterala forum och ansvarsutkrävande för de brott som har begåtts under aggressionen.

Avslutningsvis vill jag nämna den fredsplan som Ukrainas president Zelenskyj presenterade i november. Fredsplanens tio punkter omfattar bland annat ryskt tillbakadragande från ukrainskt territorium, frigivandet av krigsfångar och ansvarsutkrävande. Ukrainska företrädare har efterfrågat omvärldens stöd och tillkännagett planer på att anordna ett högnivåmöte på detta tema i februari. EU har välkomnat fredsplanen, som inte minst är viktig för att motverka Rysslands narrativ om att Kiev inte är intresserat av att få ett slut på det här kriget. Detta budskap är särskilt viktigt också i förhållande till det globala syd.

Anf. 15 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Tack så mycket, utrikesministern, både för regeringens ståndpunkt och för det som muntligt tillförs här av utrikesministern!

Jag vill bara understryka starkast möjliga stöd till regeringen för fortsatt agerande både när det gäller att ge stöd till Ukraina på alla olika sätt och att öka trycket på Ryssland över huvud taget. Det som utrikesministern nu berättade för EU-nämnden har absolut starkaste stöd också från Socialdemokraterna.

Jag har en fråga som utrikesministern gärna får säga någonting om. Ministern nämner själv att det är viktigt att se till att man effektivt efterlever de sanktioner som är beslutade. Nu är Sverige ordförandeland i EU, och Sverige har ju en tradition och ett renommé av att hålla vad vi lovar. Det vi utlovar på presskonferenser, givarkonferenser och toppmöten levererar vi också.

Jag tänker att Sverige som ordförandeland kan ha en roll att fylla nu, nämligen att också se till att hålla i och inte bara säga vad det är som ska levereras utan också följa upp att EU-länder faktiskt levererar det som de har utlovat. I alla fall är det min bild att det finns ett intresse från Ukrainas och allas vår sida att faktiskt veta att det vi säger också levereras på marken på ett klokt och bra sätt.

Det var en fråga till utrikesministern som han gärna får reflektera lite kring.

Anf. 16 ORDFÖRANDEN:

Jag håller helt med vice ordföranden. Till det ska man väl lägga att just i dag, i den stund vi nu pratar, är det givarkonferens i Ramstein, och jag tror att just den militära komponenten är oerhört central nu. Alla har ju insikten att det är förhållandet på slagfältet som kommer att avgöra styrkorna vid sammanträdesbordet när fredsförhandlingar någon gång kommer att upptas. Det är därför som just den militära komponenten är så viktig.

Jag tycker också att det paket som tillkännagavs i går från regeringen är värdefullt i ljuset av detta.

Anf. 17 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Först och främst vill jag tacka Matilda Ernkrans så mycket för det uttryckta stödet – det är väldigt bra, och det markerar också hur viktigt det är att vi har en enighet i de här frågorna på nationell nivå.

Jag vill också instämma i Hans Wallmarks uttryckta analys om hur viktigt det är att betona den militära komponenten i det här läget. Längre bort vid horisonten skymtar återuppbyggnadsfrågorna och lite närmare det makrofinansiella stödet och behovet av uthållighet där, men det är klart att det militära stödet är det som kommer att ge tryck när det gäller slagfältsdimensionen.

När det gäller sanktionerna och donationerna är det lite samma sak, kan jag tycka. Det gäller att hålla ögonen på att bägge två efterlevs i lika stor utsträckning. Som EU-ordförandeland kommer vi att verka för enighet när det gäller sanktionerna mot Ryssland, och det omfattande arbetet med att genomföra och utveckla sanktionerna, inklusive frågan om kryphål, kommer att vara en prioriterad fråga under det svenska ordförandeskapet. Kommissionen har även nyligen tillsatt ett särskilt internationellt sändebud för sanktionernas genomförande som vi kommer att stå i kontakt med. Det är bra att vi har en så tydlig hållning i den här frågan från unionens sida.

Men det innebär också att den andra sidan av myntet är donationerna, det vill säga vad vi ställer upp med, och jag delar uppfattningen att det man lovar på en donors' conference ska man också sedan betala ut. Ja – vi kommer att hålla ögonen på vad som händer under våra sex månader och naturligtvis, som medlemsstat i unionen, också bortom det på den rent nationella nivån.

Det är viktigt att Ukraina erhåller de stödinsatser som medlemsstaterna publikt utfäster sig att faktiskt leverera, så det kommer vi att titta på.

Anf. 18 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Dagordningspunkt 5, Sahel och länderna längs Västafrikas kust. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 19 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Den här diskussionen syftar till att samlas kring en gemensam analys och resonera kring inriktningen på EU:s engagemang.

Säkerhetsläget i Sahelregionen är allvarligt. Vi ser en fortsatt spridning av våldsbejakande extremism och terrorism i regionen inklusive till kuststaterna i Guineabukten. Våldsamma konflikter i kombination med andra utmaningar har bidragit till en snabbt växande humanitär kris med över 30 miljoner människor i behov av humanitärt stöd. Därtill präglas regionen av politisk instabilitet med militära maktövertaganden i flera länder.

Mot denna bakgrund behövs EU:s fortsatta stöd och engagemang i Sahel och övriga Västafrika. EU ska bidra till säkerhet och stabilitet och demokratisk utveckling samt hjälpa ländernas befolkningar. EU:s samlade engagemang och olika instrument bör utformas så att arbete med säkerhet och utveckling sker på ett integrerat sätt. Den svåra humanitära situationen i regionen behöver också hanteras inom ramen för EU:s engagemang i regionen.

Samtidigt är det viktigt att EU:s fortsatta engagemang tydligt beaktar tidigare erfarenheter, inte minst från Mali. EU:s engagemang bör även bidra till att stärka det regionala samarbetet, till exempel inom ramen för Afrikanska unionen och den regionala samarbetsorganisationen Ecowas.

Regeringen ser med stort allvar på Rysslands agerande i Sahel, inte minst genom den så kallade Wagnergruppen. Det ryska agerandet är en del av Rysslands försök att utmana folkrätten och principerna i FN-stadgan. För att mer effektivt bidra till att motverka Rysslands negativa inflytande bör EU stärka sin förmåga att motverka rysk desinformation samt mer effektivt kommunicera fördelarna av ett partnerskap med EU till de afrikanska motparterna.

Anf. 20 LINNÉA WICKMAN (S):

Ordförande! Jag tycker att förslaget till ståndpunkt i grunden är bra. EU har verkligen en viktig roll att i den här regionen stärka sina relationer med länderna just för att kunna bygga stabilitet, säkerhet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna. Behoven av det är jättestora.

Precis som ministern nämnde är det ryska inflytandet stort, inte minst genom Wagnergruppen som bidrar till att destabilisera situationen ytterligare. Nyligen fattade vi ju också beslut om att dra oss ur vår insats i Mali, till exempel.

Finns det någon särskild anledning till att det kinesiska inflytandet inte nämns i ståndpunkten? Då tänker jag främst både på stora kinesiska investeringar och lån till länder, som i praktiken faktiskt blir skuldfällor, men även på att man har blivit den största handelspartnern för väldigt många länder.

Sannolikt påverkar även det kinesiska inflytandet i det här området möjligheterna att verka för just demokrati, stabilitet och säkerhet i kombination med det ryska inflytandet. Det vore intressant att höra ytterligare något från utrikesministern om varför Kina inte nämns i ståndpunkten när det ryska inflytandet nämns.

Anf. 21 DANIEL RIAZAT (V):

Jag har i detta ärende besökt ett par länder i Västafrika och diskuterat dessa frågor djupgående med statschefer, utskott, regeringar och så vidare.

Vi vet vad Ryssland, Kina och andra länder sysslar med i den regionen. Men det som slog mig när jag var där med mina kollegor förra året var att där ändå finns en stark skepsis mot EU. Anledningen till detta är de avtal som EU har haft med dessa länder, som tyvärr inte har gynnat dem. Om vi vill förhindra att Ryssland och Kina får större inflytande i området måste EU fundera över vilka slags avtal man ingår med dessa länder. Jag kan ge ett exempel när det gäller ekonomiska avtal, nämligen fiskeavtalen med exempelvis Gambia.

EU betalar en viss summa. Kina gör likadant. Den summan är ett grovt underpris för mängden fisk som EU sedan tar från kusten. Det gör att små fiskerier och andra som sysslar med fiske i Gambia inte längre har en försörjning. Hur ska dessa människor förväntas ha förtroende för EU? Detsamma gäller inom en rad områden där EU har olika slags avtal med västafrikanska länder.

Jag menar att det är bra om EU tänker på hur man utformar dessa avtal. De ska skrivas utifrån att vi faktiskt vill stötta dessa länder och inte utifrån något slags nykoloniala strukturer där även framtida avtal enbart ska gynna EU och inte de västafrikanska länderna. Utifrån vad vi fick se och vad som är deras verklighet har detta tyvärr inte skett. Det är mitt medskick.

Jag tycker att ställningstagandet är bra, men jag tycker också att EU har en läxa att göra i denna fråga.

Anf. 22 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag instämmer till fullo med föregående talare.

Hur ser utrikesminister Billström på riskerna att använda Sahel som en spelplan för ett geopolitiskt spel mellan EU och Ryssland? Hur kan den svenska regeringen säkerställa att fokus ligger på demokratibygge, att bekämpa fattigdom och sociala orättvisor samt stärka mänskliga rättigheter? Det här får inte riskera att bli någon typ av geopolitisk kapplöpning mellan EU och Ryssland.

Jag undrar också om regeringen kommer att använda bistånd som en del i detta arbete?

Anf. 23 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Jag tackar för frågorna.

Inflytandet från de stora makterna i Afrika är alltid en svår fråga. Det är en historisk verklighet att det förhåller sig på det viset.

Det har i alla fall i det här dokumentet varit viktigare att kontra Rysslands narrativ eftersom det hänger samman med den berättelse man spinner om kriget i Ukraina i de afrikanska länderna. Det är anledningen till att Ryssland intar en framträdande ställning i det här dokumentet, men det kan inte uteslutas att det längre fram kan behöva kompletteras med den kinesiska dimensionen. Det är något som vi kommer att återkomma till.

Jag går vidare till Daniel Riazats frågor. Jag har i grunden inga annan uppfattning än att jag tror att EU ska ha en ansats gentemot Afrika som präglas av till exempel en syn på handelsavtal som är gynnsam för bägge parter och ett ägarskap som båda parterna uppfattar som gynnsamt.

Samtidigt ska vi inte glömma bort att en av anledningarna till att vi ibland inte kommer överens medan Kina kommer överens med dessa stater är att vi tenderar att lägga in aspekter som har att göra med demokrati och mänskliga rättigheter, vilket Kina inte gör. Det är anledningen till att en del regimer i Afrika uppfattar det som mer intressant att ingå ett avtal med Kina, som alltså inte har de förbehåll som vi har. Detta inte sagt om fiskeavtalen eftersom de har en särskild dimension, men jag tror att vi alla är överens om att detta finns med som en del av berättelsen.

När man utformar avtalen bör man beakta aspekten med principen om ett handelsavtal som gynnar bägge parter. Det har traditionellt varit mitt partis uppfattning, och vi har den också nu i regeringsställning.

Vidare var det Rebecka Le Moines fråga. Jag vill betona att det är viktigt och värdefullt med det lokala ägarskapet. Det är mycket i detta som blir styrande för huruvida ett samarbete mellan EU och staterna i Afrikanska unionen kan lyckas. Cotonouavtalet är ett exempel.

Det krävs också en integrerad ansats, vilket Mali är ett exempel på. Det är inte bara fråga om den militära komponenten, utan ska man långsiktigt lyckas med att skapa en relation som håller över tid måste man också fundera över andra aspekter. Det är samtidigt också den stora utmaningen. Hur kan man göra det i en miljö som är våldsam eller som präglas av storpolitisk instabilitet? Det är ingen lätt fråga, men vi har definitivt från regeringens sida för avsikt att vara engagerad i frågorna både under vårt ordförandeskap och på nationell nivå.

Anf. 24 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Övriga frågor. Finns det några övriga frågor från utrikesministern?

Anf. 25 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Ja! I anslutning till mötet ordnas också en informell lunch med Palestinas premiärminister.

Anf. 26 LINNÉA WICKMAN (S):

Jag har en fråga just angående den informella lunchen. Är det något särskilt som utrikesministern planerar att framföra från svensk sida eller förväntar sig blir en diskussion? Orsaken till min fråga har sin utgångspunkt i att Sverige drar ned sitt bistånd till Palestina, framför allt till det palestinska civilsamhället, från 300 miljoner till 165 miljoner. Det är 45 procents neddragning, vilket såklart kommer att påverka många organisationers möjligheter att verka i landet för ökad demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och så vidare. Utifrån den bakgrunden vore det intressant att höra vad utrikesministern förväntar sig av lunchen.

Vi var ett antal ledamöter som i förra veckan träffade premiärministern på en studieresa. Det var ledamöter från Socialdemokraterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Då passade vi på att framföra vikten av att genomföra fria val i Palestina, vikten av att respektera mänskliga rättigheter och så vidare. Utifrån den bakgrunden vore det intressant att höra vad utrikesministern förväntar sig av den kommande lunchen.

Anf. 27 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):
Ordförande! Jag tackar för frågan.

Det är naturligtvis välkommet att Palestinas premiärminister deltar i den informella diskussionen med EU:s utrikesministrar. För egen del tänker jag framför allt lyssna på vad han har att säga.

Vår, Sveriges och EU:s, folkrättsgrundade politik och stöd för en framförhandlad tvåstatslösning ligger naturligtvis fast. Det är den enda hållbara vägen framåt, som vi ser det. Det är naturligtvis viktigt att Palestina, precis som Linnéa Wickman tar upp, håller demokratiska val för att stärka institutionernas demokratiska legitimitet. De bidrar till förutsättningarna för en tvåstatslösning på sikt.

Vad gäller frågan om nivån på Sveriges bistånd till Palestina ska man komma ihåg att detta har varit mycket omfattande, särskilt om man tar hänsyn till det samlade stödet i form av utvecklingssamarbete å ena sidan och humanitärt stöd inklusive stödet till UNRWA å den andra.

Mot bakgrund av att de säkerhetspolitiska utmaningarna i Sveriges närområde har lett till nya prioriteringar i biståndsarbetet och biståndspolitikerna har den tidigare mycket höga nivån för det bilaterala utvecklingssamarbetet med Palestina justerats ned. Regeringen anser att det finns ett utrymme inom strategin för utvecklingssamarbetet med Palestina för att sänka nivån på anslaget och samtidigt fortsätta insatserna på prioriterade områden i syfte att stärka palestiniernas levnadsvillkor och bidra till förutsättningarna för en tvåstatslösning i linje med strategin.

Anf. 28 ORDFÖRANDE:

Vi tackar för informationen under punkten Övriga frågor.

Vi tackar också utrikesminister Billström med medarbetare för dagens medverkan. Som vanligt uttrycker nämnden sin uppskattning av att det är ministrarna som företräder regeringen. Vice ordföranden delar denna syn. Tack för i dag.

Anf. 29 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):
Tack så mycket!

Innehållsförteckning

2022/23:23

20 januari

§ 1 Utrikesfrågor	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 4 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	1
Anf. 5 LINNÉA WICKMAN (S).....	2
Anf. 6 DANIEL RIAZAT (V).....	3
Anf. 7 MALIN BJÖRK (C).....	3
Anf. 8 ORDFÖRANDEN.....	4
Anf. 9 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	4
Anf. 10 LINNÉA WICKMAN (S).....	5
Anf. 11 DANIEL RIAZAT (V).....	5
Anf. 12 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	5
Anf. 13 ORDFÖRANDEN.....	6
Anf. 14 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	6
Anf. 15 MATILDA ERNKRANS (S).....	7
Anf. 16 ORDFÖRANDEN.....	8
Anf. 17 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	8
Anf. 18 ORDFÖRANDEN.....	8
Anf. 19 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	8
Anf. 20 LINNÉA WICKMAN (S).....	9
Anf. 21 DANIEL RIAZAT (V).....	9
Anf. 22 REBECKA LE MOINE (MP).....	10
Anf. 23 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	10
Anf. 24 ORDFÖRANDEN.....	11
Anf. 25 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	11
Anf. 26 LINNÉA WICKMAN (S).....	11
Anf. 27 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	11
Anf. 28 ORDFÖRANDEN.....	12
Anf. 29 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	12